

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 listopada 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po rozpatrzeniu wniosku z dnia 25 października 2019 r. odmówił Z. K. prawa do przeliczenia emerytury. W uzasadnieniu wskazano, iż zgodnie z art. 114 wskazanej ustawy prawo do świadczenia lub jego wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Wnioskodawczyni nie przedstawiła żadnych dowodów, które miałyby wpływ na wysokość świadczenia.

/decyzja k.1337 akt ZUS/

W dniu 12 grudnia 2019 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie Z. K. od ww. decyzji, w którym wniosła o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do przeliczenia emerytury. W treści odwołania wskazała, że nie zgadza się ze stanowiskiem organu rentowego, który jej zdaniem popełnił błąd przy wyliczaniu należnego jej świadczenia. Zdaniem odwołującej organ rentowy nieprawidłowo ustalił okres podlegania ubezpieczeniom, w szczególności poprzez błędne określenie długości okresu opieki nad dziećmi, a nadto nie wliczył okresów jej pracy w gospodarstwie rolnym tj. od 21 listopada 1957 r. do 1 maja 1958 r., od 24 lipca 1960 r. do 16 sierpnia 1961 r., od 17 sierpnia 1964 r. do 3 grudnia 1965 r. i od 4 grudnia 1968 r. do 6 grudnia 1978 r., w sumie ok. 12 lat.

/odwołanie k.3 - 5/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego odrzucenie na podstawie art. 199 §1 pkt 2 kpc, z uwagi na powagę rzeczy osądzonej, ewentualnie o jego oddalenie, jeżeli zostanie ono przyjęte do rozpoznania przez Sąd. W uzasadnieniu odpowiedzi organ rentowy wskazał, że od 1993 r. wnioskodawczyni pobiera świadczenia emerytalno - rentowe - na podstawie decyzji z dnia 2 października 1993 r. nabyła prawo do renty inwalidzkiej, a decyzją z dnia 25 marca 2002 r. w miejsce renty przyznano jej emeryturę. W ocenie organu rentowego, podniesione przez wnioskodawczynię kwestie były rozpatrywane przez ZUS na przestrzeni lat (sprawy o sygn. akt IX U 5245/98, sygn. akt IX U 4052/03, sygn. akt IX U 1438/07, sygn. akt VIII U 1188/14), a postępowania w sprawach zaskarżonych przez wnioskodawczynię decyzji kończyły się oddaleniem odwołań. W związku zaś z niewskazaniem przez wnioskodawczynię nowych okoliczności, na podstawie art. 114 ustawy emerytalnej, ZUS odmówił przeliczenia emerytury.

/odpowiedź na odwołanie k.6 - 7/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni Z. K. urodziła się (...)

/okoliczność bezsporna/

Decyzją z dnia 2 października 1993 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawczyni, od dnia 6 sierpnia 1993 r., rentę inwalidzką 3 grupy.

/decyzja k. 60 - 61 akt ZUS/

Decyzją z dnia 25 marca 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał wnioskodawczyni, od dnia 1 marca 2002 r., emeryturę oraz zawiesił jej wypłatę z uwagi na okoliczność, że pobierana dotychczas renta okazała się świadczeniem korzystniejszym.

/decyzja k. 207 akt ZUS/

Decyzją z dnia 29 marca 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał wnioskodawczyni dalszą wypłatę emerytury.

/decyzja k. 209 akt ZUS/

Wnioskodawczyni odwołała się od ww. decyzji. Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 9 grudnia 2004 r. oddalono odwołanie wnioskodawczyni. W treści uzasadnienia wyroku wskazano, że organ rentowy wyliczył wysokość świadczenia przyjmując wynikające z dokumentów okresy, zaliczając 15 lat, 2 miesiące i 3 dni okresów składkowych. Do okresów nieskładkowych zaliczono okresy opieki nad dziećmi, okres pobierania zasiłku chorobowego i świadczenia rehabilitacyjnego, łącznie 7 lat, 8 miesięcy i 24 dni, jednakże do wysokości świadczenia przyjęto 5 lat i 21 dni tj. 1/3 udowodnionych okresów składkowych. Do obliczenia wysokości świadczenia nie uwzględniono wnioskodawczyni okresów pracy w gospodarstwie rolnym, gdyż wnioskodawczyni udowodniła wymagany do emerytury okres ubezpieczenia wynoszący 20 lat.

/akta o sygn. VIII U 4052/03/

Decyzją z dnia 5 marca 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w stosunku do Z. K. ponownie ustalił wysokość świadczenia - obliczył emeryturę od kwoty bazowej podwyższonej do 94,5% przeciętnego wynagrodzenia.

/decyzja k.688 akt ZUS/

Decyzją z dnia 3 lipca 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił Z. K. przeliczenia emerytury od kwoty bazowej 2 059,92 zł.

/decyzja k. 772 akt ZUS/

Wnioskodawczyni odwołała się od ww. decyzji. Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 17 grudnia 2007 r. oddalono odwołanie od decyzji z dnia 3 lipca 2007 r. oraz odrzucono odwołanie do decyzji z dnia 5 marca 2007 r.

/akta o sygn. IX U 1438/07/

Decyzją z dnia 12 lutego 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił Z. K. przeliczenia emerytury. W uzasadnieniu wskazano, że udowodnione przez ubezpieczoną okresy składkowe i nieskładkowe były wystarczające do uzyskania prawa do świadczenia, a zatem nie zachodziła konieczność uzupełnienia brakującego okresu poprzez uwzględnienie okresu pracy w gospodarstwie rolnym.

/decyzja k. 950 - 951 akt ZUS/

Wnioskodawczyni odwołała się od ww. decyzji. Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 3 lutego 2015 r. oddalono odwołanie wnioskodawczyni.

/akta o sygn. VIII U 1188/14/

Decyzją z dnia 26 września 2017 roku organ rentowy odmówił wnioskodawczyni przeliczenia emerytury z uwzględnieniem kapitału początkowego.

/decyzja k.1144 akt ZUS/

Wnioskodawczyni nie odwołała się od powyższej decyzji.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 25 października 2019 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynął wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalno - rentowego. Wnioskodawczyni nie załączyła do wniosku nowych dowodów, jak również nie ujawniła okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji określającej wysokość należnego jej świadczenia. Wniosła jedynie o naliczenie emerytury z uwzględnieniem kapitału początkowego.

/wniosek k.1335 - 1336 akt ZUS/

Po rozpatrzeniu powyższego wniosku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżoną decyzję.

/ decyzja k.1337 akt ZUS/

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że organ rentowy wnosił o odrzucenie odwołania na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.

Wyjaśnić jednak należy, że zgodnie z treścią art. 366 k.p.c., wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Postępowanie cywilne w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych charakteryzuje się jednakże istotną specyfiką, która dotyczy również zagadnienia powagi rzeczy osądzonej. Postępowanie to wszczyna odwołanie od decyzji organu rentowego. Co do zasady wydanie decyzji przez organ rentowy powoduje zatem możliwość wszczęcia postępowania cywilnego, chociażby decyzja dotyczyła ponownie tego samego świadczenia, które było już przedmiotem sporu w poprzednim postępowaniu. Wynika to stąd, że przedmiotem postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych jest kontrola określonej decyzji. Wydanie kolejnej decyzji otwiera drogę do odwołania, a więc do wszczęcia nowego postępowania cywilnego. Pogląd przyjmujący, że wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia odwołania i zobowiązuje sąd do sprawdzenia jej prawidłowości, jest utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1984 r., III URN 131/83, OSNCP 1984 Nr 10, poz. 177, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 r., I UK 226/11). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powaga rzeczy osądzonej ma więc walor szczególny, który ogranicza jej praktyczne znaczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2011 r., I UK 425/10, niepublikowane). Choć rozstrzygnięcia sądowe w tych sprawach ustalają treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania, to nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone późniejsze spełnienie się lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2005 r., I UK 11/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 98).

W świetle dotychczasowego orzecznictwa w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyrok nie ma powagi rzeczy osądzonej, jeżeli dotyczy odmowy przyznania świadczenia z ubezpieczenia społecznego, a po jego uprawomocnieniu się organ rentowy wydał nową decyzję, opartą na nowych dowodach, mających wpływ na ujawnienie rzeczywistego stanu faktycznego i jego prawidłową ocenę, gdyż wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia od niej odwołania i zobowiązuje sąd do sprawdzenia jej prawidłowości (por. uchwałę z dnia 3 października 1996 r., II UZP 18/96, OSNAPiUS 1997 Nr 7, poz. 117, a poprzednio uchwałę z dnia 20 września 1978 r., II UZP 7/78, OSNCP 1979 Nr 3, poz. 48 oraz wyrok z dnia 8 października 1986 r., II URN 182/86, OSNCP 1987 Nr 12, poz. 212). Wydanie przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej decyzji i postępowania wcześniej zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu wszczętego w wyniku wniesienia od niej odwołania - co do zasady - uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia kolejnego odwołania do sądu, a wszczęta w ten sposób sprawa cywilna nie jest sprawą o to samo świadczenie w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 lutego 2007 r., I UK 266/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 79 oraz z dnia 21 maja 2008 r., I UK 370/07).

Nie oznacza to jednak, że w sprawach tych powaga rzeczy osądzonej nigdy nie występuje. Wszczynające postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych odwołanie od decyzji organu rentowego pełni rolę pozwu, sąd też w sytuacji, gdy o to samo roszczenie między tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona, sąd powinien odrzucić odwołanie na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. O tożsamości przedmiotu sporu świadczy wszakże nie tylko tożsamość żądania zawarta w poszczególnych wnioskach skierowanych do organu rentowego, ale także stan faktyczny i prawny, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy w poprzednim postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 Nr 16, poz. 529). Powaga rzeczy osądzonej dotyczy więc tych orzeczeń sądów ubezpieczeń społecznych, których podstawa faktyczna nie może ulec zmianie lub gdy odwołanie od decyzji organu rentowego zostało oddalone po stwierdzeniu niespełnienia prawnych warunków do świadczenia wymaganych przed wydaniem decyzji będącej przedmiotem postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2005 r., II UK 61/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 371; wyrok z dnia 14 maja 2009 r., II UK 211/08 oraz wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r., II UK 289/11, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 kwietnia 2006 r., III AUa 3303/04 i postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 października 2006 r., III AUa 842/06, OSA 2007 Nr 10, poz. 17).

Cecha rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.) dotyczy więc tych orzeczeń sądów ubezpieczeń społecznych, których podstawa nie może ulec zmianie, gdy odwołanie zostało oddalone po stwierdzeniu niewypełnienia warunków prawa do świadczenia wymaganych przed datą wydania wyroku, takich jak np. okres zatrudnienia, czy data powstania niezdolności do pracy. Wzruszenie ustaleń dokonanych takimi prawomocnymi rozstrzygnięciami sądowymi może nastąpić wyłącznie po rozpoznaniu skargi o wznowienie postępowania sądowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 września 1998 r., II UKN 373/98 OSNAPiUS 1999 Nr 21, poz. 702, z dnia 28 maja 2002 r., II UKN 250/01, (...) wkładka 2002 Nr 16, poz. 3 oraz z dnia 18 lutego 2003 r., II UK 139/02, OSNP 2004 Nr 7, poz. 128).

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu Okręgowego nie zachodziły podstawy do odrzucenia odwołania ubezpieczonej na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., bowiem w niniejszym postępowaniu rozpatrywano odwołanie wnioskodawczyni od decyzji z dnia 19 listopada 2019 r., mocą której odmówiono jej prawa do przeliczenia emerytury, w związku z brakiem przedstawienia dowodów, które miałyby wpływ na wysokość świadczenia. Tym samym nie sposób stwierdzić, że zaskarżona decyzja odnosi się wprost do kwestii, które zostały już prawomocnie osądzone, co oznacza, że zarzut organu rentowego nie mógł zostać uwzględniony. Wnioskodawczyni wносиła o naliczenie emerytury z uwzględnieniem kapitału początkowego

Na mocy art. 173 ust. 1 cytowanej ustawy dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Wnioskodawczyni urodziła się w (...) roku zatem nie istnieje prawna możliwość naliczenia dla niej kapitału początkowego i ustalenia wysokości emerytury z uwzględnieniem tego kapitału.

Jednocześnie zauważyć należy, iż organ rentowy wydał już decyzję o odmowie prawa do takiej emerytury. Wnioskodawczyni decyzji tej jednak nie zaskarżyła, zatem nie zachodzi w tym przypadku także powaga rzeczy osądzonej pozwalająca na odrzucenie odwołania.

Przechodząc natomiast do meritum sprawy podnieść należy, że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 53) prawo do świadczeń (emerytalno – rentowych) lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Z cytowanego przepisu wynika, iż warunkiem ponownego ustalenia prawa do świadczeń jest uzyskanie nowych dowodów lub ujawnienie okoliczności, które istniały przed wydaniem decyzji, a nie były znane organowi w chwili orzekania i mają wpływ na prawo do tych świadczeń lub ich wysokość /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 231/99 - OSNAPiUS 2000 nr 19 poz. 734; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2003 r. III UZP 5/03 - OSNAPiUS rok 2003, Nr 18, poz. 442/.

Zwrot "przedłożenie nowych dowodów" oznacza zgłoszenie każdego prawnie dopuszczalnego środka dowodowego, stanowiącego potwierdzenie okoliczności faktycznych istniejących przed wydaniem decyzji, a mających wpływ na powstanie prawa do świadczenia lub jego wysokość. Natomiast użyte w art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej pojęcie "ujawnienie okoliczności" oznacza powołanie się na fakty dotyczące ogółu wymagań formalnych i materialnych związanych z ustaleniem przez organ rentowy prawa do świadczenia lub wysokości świadczenia. Są to określone w przepisach prawa materialnego fakty warunkujące powstanie prawa do świadczenia lub jego wysokości np. staż pracy, wiek, niezdolność do pracy, ale także uchybienia przez organ rentowy normom prawa procesowego lub materialnego, wpływające potencjalnie na dokonanie ustaleń w sposób niezgodny z ukształtowaną z mocy prawa sytuacją prawną osoby zainteresowanej (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2014 r., I UK 322/13, LEX nr 1444596 oraz Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 11 grudnia 2015 r., III AUa 1087/15, LEX nr 1979499).

Mając powyższe na uwadze należy podkreślić, że skoro przedmiotowe postępowanie zostało wszczęte w oparciu o wnioski z art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to obowiązkiem organu rentowego a następnie Sądu orzekającego, była w pierwszej kolejności ocena, czy wystąpiły określone w tym przepisie przesłanki umożliwiające merytoryczne rozpoznanie wniosku. Należało zatem ustalić i ocenić, czy przed wydaniem zaskarżonej decyzji wnioskodawczyni przedłożyła organowi rentowemu dowody mogące mieć wpływ na zmianę poprzedniej decyzji, ewentualnie, czy ujawniły się takie okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mogły rzutować na prawo do świadczenia emerytalnego.

Ocena, że przesłanki te nie były spełnione - wnioskodawczyni po uprawomocnieniu się decyzji określającej wysokość należnego jej świadczenia, nie przedłożyła nowych dowodów ani nie ujawniła okoliczności istniejących przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na wysokość przyznanego jej świadczenia - powinna prowadzić do odmowy ponownego ustalenia świadczenia przez organ rentowy oraz oddalenia odwołania przez Sąd, bez potrzeby merytorycznego zbadania prawa do emerytury ubezpieczonej. Bez spełnienia przesłanek formalnych wniosku z art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, prowadzenie postępowania dotyczącego merytorycznej oceny prawa do świadczenia jest bezcelowe i bezprzedmiotowe.

Składając kolejny wniosek o przeliczenie świadczenia wnioskodawczyni nie załączyła żadnych nowych dowodów i nie wskazała także żadnych okoliczności. Podkreślić należy zatem, iż już sama treść wniosku wskazuje, że nie stanowi on skutecznej podstawy do przeliczenia świadczenia na podstawie art. 114 cytowanej ustawy. Jediną decyzją jaką mógł zatem podjąć organ rentowy była decyzja odmowna.

Okoliczność, iż wnioskodawczyni wniosła ponownie o naliczenie emerytury z uwzględnieniem kapitału początkowego, nie jest nową okolicznością, o której mowa w art. 114 ustawy. Wniosek taki był już rozpoznany a przepisy uniemożliwiają naliczenie dla niej kapitału początkowego.

Wobec powyższego także sąd rozpoznający odwołanie mógł jedynie uznać prawidłowość zaskarżonej decyzji.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.

29 XII 2020 roku.